

בש"פ 6219/14 - ו.ר. נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 6219/14

לפני: כבוד השופט צ' זילברטל

העורר: ו.ר.

נגד

המשיב: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בחיפה בתיק מ"ת
20376-07-14 שניתנה ביום 8.9.2014 על ידי כב'
השופט י' ליפשיץ

תאריך הישיבה: כ"ו באלול התשע"ד (21.09.14)

בשם העורר: עו"ד ליאוניד פרחובניק
בשם המשיב: עו"ד נורית הרצמן

החלטה

1. ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בחיפה מיום 8.9.2014 (כב' השופט י' ליפשיץ; מ"ת 20376-07-14), בגדרה נקבע כי העורר ישהה במעצר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו.

רקע

2. על-פי עובדות כתב האישום, ביום 4.7.2014 שהה העורר, יליד 1979, יחד עם אדם אחר שזהותו אינה ידועה

עמוד 1

(להלן: האחר) בקיוסק בעיר חיפה. בשעה 00:30 נכנס לקיוסק א.ז. (להלן: המתלונן). המתלונן רכש משקה, התיישב בסמוך לעורך, הניח על השולחן מכשיר טלפון נייד ועל הכיסא שלידו תיק ובו מחשב נייד ופריטים נוספים. בשלב מסוים החליטו העורך והאחר לגנוב את התיק והטלפון. האחר שוחח עם המתלונן ובעודו מסיח את דעתו, נטל העורך את התיק ונמלט מהקיוסק. העורך הסתיר את התיק בסמוך למקום הקיוסק, ואז שב לקיוסק והתיישב שוב ליד המתלונן. כאשר המתלונן הבחין כי תיקו נעלם, הוא החל לחפשו בקיוסק, ובעודו עושה כן גנב העורך גם את הטלפון שלו. כאשר שאל המתלונן את העורך והאחר האם הם יודעים היכן נמצא רכשו, השיבו השניים בשלילה. לאחר מכן אמר העורך למתלונן כי הוא ראה אדם הלוקח את חפציו והציע לו להתלוות אליו למקום בו נמצא לכאורה אותו האדם. המתלונן, אשר האמין לדברי העורך, התלווה אליו, והלה הוביל אותו לגן ציבורי. בהגיעם לגן, הגיח האחר ותפס את המתלונן, והעורך החל להכותו באגרופים ואף נשך אותו בפניו ובגופו, מעשים שכתוצאה מהם נגרמו למתלונן חבלות. בהמשך נטלו העורך והאחר גם את ארנקו של המתלונן, כאשר בעשותם כן הם אף הוציאו את תעודת הזהות שלו מהארנק ואיימו עליו כי הם יודעים את שמו וכתובתו, ואם יתלונן למשטרה "זו תהיה הטעות הכי גדולה בחיים שלו". בתום האירוע נמלטו העורך והאחר מהמקום וחילקו ביניהם את השלל. בשל המתואר יוחסו לעורך עבירות גניבה, לפי סעיפים 383, 384 ו-29 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק) שוד בנסיבות מחמירות לפי סעיפים 402(ב) ו-29 לחוק; והדחה בחקירה לפי סעיפים 245(א) ו-29 לחוק. 3. בד-בבד עם הגשת כתב האישום, הגישה המשיבה בקשה למעצרו של העורך עד תום ההליכים המשפטיים נגדו. בית המשפט המחוזי הורה ביום 15.7.2014 על הגשת תסקיר מעצר אודות העורך, אשר הסכים לקיומן של ראיות לכאורה ועילת מעצר. בתסקיר נאמר כי העורך עלה לישראל מאוקראינה בשנת 2000, והוא נשוי ואב לילד. עוד נאמר, על-סמך דברים שמסר העורך, כי בין השנים 2006-2011 ריצה העורך תקופת מאסר באוקראינה על-רקע מעורבותו באירוע אלים בעת ביקור שערך שם. שירות המבחן ציין כי העורך הודה במיחוס לו והביע חרטה, אך הדגיש כי הוא סובל מהתמכרות לאלכוהול, ובנוסף אושפז בעבר למשך שלושה שבועות במוסד פסיכיאטרי עקב ניסיון אובדני (קביעה זו מעוגנת בחוות דעת פסיכיאטרית שהוכנה אודות העורך עוד ביום 6.7.2014). בהתאם לאמור, הוערך כי ללא טיפול בהתמכרות לאלכוהול קיים סיכון גבוה להישנות התנהגות עבריינית מצד העורך. באשר לאפשרות לשחרר את העורך למוסד גמילה ציין שירות המבחן כי אפשרות זו מוקשה, וכי "בבואנו להביא המלצה בעניינו, אנו מתלבטים מאוד". לבסוף הומלץ, כי במידה ובית המשפט יהיה מעוניין למצות את בחינת האפשרות של שילוב העורך במוסד גמילה ניתן יהיה לעשות כן, אך זאת בתנאי שלעורך תיערך בדיקה פסיכיאטרית נוספת בתנאי הסתכלות ויוברר אם מצבו מתאים למהלך של גמילה, והוא ימצא מתאים לאחר עריכת בדיקות רפואיות וראיון קבלה. בתוך כך, הדגיש שירות המבחן, כי להערכתו השלב המתאים לביצוע המהלכים הנזכרים הוא "בשלב הדיון בתיק העיקרי". מסקנה זו נומקה, בין היתר, בכך שעיסוקו של העורך בניהול התיק עלול להפחית את סיכויי להפיק תועלת מהליך הגמילה.

4. בהמשך לאמור בתסקיר המעצר, ובמידה רבה בניגוד לאמור בו, הורה בית המשפט המחוזי (כב' השופט ד' פיש) בהחלטתו מיום 21.8.2014 כי תוגש חוות דעת פסיכיאטרית נוספת אודות העורך וכן כי יבוצעו בדיקות התאמה להליך גמילה. זאת, על-אף המלצת שירות המבחן כי אלו ייעשו במסגרת התיק העיקרי. בהתאם להחלטה זו, הוכנה ביום 31.8.2014 חוות דעת פסיכיאטרית ממנה עלה כי העורך אושפז בעבר שלוש פעמים, אך הוא כשיר לעמוד לדין ואינו זקוק לטיפול פסיכיאטרי אלא לטיפול גמילה מאלכוהול. יצוין כי בחוות דעת זו נרשם כי העורך דיווח כי בשנת 2006 נשפט בארץ מולדתו בעוון רצח וריצה ארבע שנות מאסר. ביום 4.9.2014 נערך דיון נוסף בפני בית המשפט המחוזי (כב' השופט י' ליפשיץ) ובו ביקש בא-כוח העורך להשלים גם את ביצוע בדיקות ההתאמה, כאשר המשיבה התנגדה לכך. בתום אותו הדיון נקבע כי החלטה בבקשה למעצר עד תום ההליכים תינתן ביום 8.9.2014. 5. בהחלטת בית המשפט מיום 8.9.2014 נקבע, בין היתר נוכח הסכמת בא-כוח העורך, כי קיימות ראיות לכאורה להוכחת אשמתו של העורך. אשר לקיומה של עילת מעצר נאמר כי עבירת השוד המיוחסת לעורך היא עבירת אלימות המקימה חזקת מסוכנות סטטוטורית, והוטעם כי לא ניתן להתעלם גם מהרשעתו הקודמת של העורך באוקראינה, הגם שהוא אינו נושא לחובתו הרשעות בארץ. עוד ציין בית המשפט המחוזי את בעיית ההתמכרות לאלכוהול של העורך ואת

המסוכנות הנשקפת ממנו בגינה. לעניין אפשרות שחרורו של העורר למסגרת טיפולית במוסד גמילה כבר במסגרת הליכי המעצר צוין, על סמך המבחנים שנקבעו בבש"פ 1981/11 מדינת ישראל נ' סויסה (21.3.2011), כי אין מקום לנקוט בדרך זו השמורה למקרים חריגים בלבד. בכך דחה בית המשפט המחוזי את בקשתו של העורר להשלים את ביצוע בדיקות ההתאמה הנוספות הנדרשות לבחינת קליטתו של העורר במוסד גמילה במסגרת שלב המעצר. יצוין, כי גם טענת העורר לפיה שליחתו לעריכת תסקיר מעצר עוררה אצלו ציפייה והסתמכות כי הוא ישוחרר למוסד גמילה נדחתה, תוך שצוין כי העובדה שהוכן תסקיר מעצר אינה מבטיחה לעורר דבר. בשל האמור נקבע כי העורר ישהה במעצר עד תום ההליכים.

הערר

6. בערר שלפניי מבקש העורר כי בית משפט זה יורה על השלמת הבדיקות הנדרשות לבחינת האפשרות לשחררו למוסד גמילה. העורר סבור כי הדברים העולים מתסקיר המעצר מלמדים כי שירות המבחן סבר שיש להשלים את בדיקת האפשרות לשחררו למוסד גמילה, וכך עולה גם מהחלטת השופט פיש מיום 21.8.2014. לאור זאת סבור העורר כי היה מקום למצות את בדיקות ההשלמה עוד לפני מתן החלטה בשאלת מעצרו עד תום ההליכים וגם לאפשר לשירות המבחן להשלים את תסקיר המעצר ולבוא בהמלצות מגובשות. בנוסף נטען, כי ההלכה שנקבעה בעניין סויסה לא יושמה כנדרש על נסיבות המקרה, שכן בניגוד לקביעת בית המשפט, עניינו של העורר נמנה על החריגים שנקבעו בהלכה המאפשרים להחל בהליך שיקום כבר בשלב המעצר. בצד זאת, שב העורר על טענתו כי הוא פיתח "ציפייה סבירה והסתמכות" להשתחרר למוסד גמילה, כאשר הוא מדגיש כי שחרורו למוסד כזה ייתן מענה גם למסוכנות הנשקפת ממנו. כן מבקש העורר ליתן משקל לגילו (35) ולעובדה כי הוא נעדר עבר פלילי בתקופת שהותו בארץ. נוכח כל האמור מבקש העורר כי יושלם הליך בדיקת האפשרות לשחררו למוסד גמילה, ולאחר מכן יוגש תסקיר משלים שלנוכח האמור בו יחליט בית המשפט בשאלת מעצרו עד תום ההליכים. 7. בדיון בערר חזר בא-כוח העורר על עיקר הטענות שבהודעת הערר והדגיש במיוחד כי ההחלטה נשוא הערר סטתה, ללא הסבר וללא שהתקיים טעם לכך, מהחלטת השופט פיש, אשר הורה על עריכת הבדיקות הנדרשות לבחינת האפשרות לשילוב העורר בהליך גמילה מאלכוהול. בא-כוח העורר הפנה להחלטות שונות של בית משפט זה אשר ראו לנכון ליתן משקל להסתמכות של נאשם או עצור על החלטות אשר מכוון החל הליך בחינה של אפשרות לשחרור לגמילה וכד', כמו גם להחלטות שהדגישו את הצורך להשלים מהלך של בחינת האפשרות לשחרור לחלופת מעצר ובכלל זה לקבל תסקיר משלים לאחר ביצוע הבדיקות שעליהן המליץ השירות. נטען שההליך בעניינו של העורר נקטע, לא הושלם והדבר אף פגע בצפייה אותה פיתח העורר.

8. המשיבה עותרת לדחיית הערר. לטענתה יש משקל לעמדת שירות המבחן לפיה בחינת אפשרות הגמילה אמורה להיעשות במסגרת התיק העיקרי ולא בשלב הנוכחי, כאשר תהיה בכך התערבות בשיקול דעתו של המותב שידון בתיק העיקרי. הודגש בדברי באת-כוח המשיבה, כי ככל שהעורר יורשע, תעתור המשיבה למאסר ממושך נוכח חומרת המעשה ותביע עמדה שלפיה על השיקום והגמילה להתבצע בין כתלי הכלא. המשיבה מייחסת משמעות לעובדה שהעורר נדון למאסר לא קצר באוקראינה, לפני זמן לא רב וכן לדברי האיום שהשמיע העורר כלפי המתלונן בשעת המעשה, מה שמקים חשש של שיבוש מהלכי משפט, למצער כל עוד לא נשמעה עדותו של המתלונן. באת-כוח המשיבה ציינה כי השופט פיש הדגיש בהחלטתו כי אין בה משום הבעת עמדה "לכאן או לכאן בנושאים העיקריים", ועל כן גם לא היה מקום לפתח ציפיות על יסודה.

9. לאחר ששקלתי את טענות הצדדים מסקנתי היא כי דין הערר להידחות. מסקנה זו מעוגנת בשני נימוקים מרכזיים המשלימים זה את זה: האחד - נסיבות המעשה החמור עד מאד המיוחס לעורר והמצביע על כך שהוא לא נרתע מפני נקיטה באלימות קשה ביותר כלפי קרבן מזדמן מבלי שקדמה לכך התגרות ורק לשם ביצוע עבירת רכוש. יש

בכך כדי להצביע על מסוכנות ממשית, שבצירוף העובדה שכבר ריצה בעבר מאסר ממושך ולא היה בכך כדי להרתיעו, והתמכרותו לאלכוהול, הופכת אותו למי שבית המשפט לא ימהר לשחררו לחלופת מעצר, אפילו מדובר בחלופה הדוקה. השני - עמדתו המקצועית של שירות המבחן, שסבר, ואף זאת לא בלי התלבטות, ששקילת האפשרות לשחרור העורר למוסד גמילה צריכה להיעשות בתיק העיקרי, כלומר רק לאחר הרשעה, ככל שתהיה. מדובר בעמדה מושכלת ומנומקת, שבנסיבות המקרה אין מקום לדחותה, שכן לא עומד מולה כל שיקול ממשי שכנגד. אכן, החלטתו של השופט פיש יכול ויצרה אצל העורר צפייה כי סלולה הדרך לשחרורו לגמילה אם ימצא מתאים לכך על-ידי גורמי השיקום והטיפול. ואולם, מנגד מצויה עמדת שירות המבחן שהיתה ידועה לעורר עוד קודם למתן ההחלטה האמורה, כמו גם דבריו של השופט פיש לפיהם אין בהחלטתו כדי לבטא עמדה לגופם של דברים. בדומה לכך, אין מקום לטענה לפיה ראוי לאפשר לשירות המבחן להשלים את המהלך שעניינו בחינת התאמתו של העורר לגמילה, שכן השירות הבהיר את דעתו לפיה טרם הגיעה השעה למהלך זה. לפיכך לא נפלה כל שגגה במסקנתו של בית משפט קמא כי יש להותיר להליך העיקרי את ביצוע הבחינה האמורה. מסקנה זו של שירות המבחן מתחזקת נוכח האמור בחוות הדעת הפסיכיאטרית לפיו, בניגוד לעמדה שביטא העורר בשיחותיו עם קצין המבחן, הוא מכחיש את המיוחס לו.

התוצאה היא שהערר נדחה.

ניתנה היום, כ"ז באלול התשע"ד (22.9.2014).

שופט